

Briselē, 1.6.2018.
COM(2018) 395 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES Aputeksnētāju iniciatīva

{SWD(2018) 302 final} - {SWD(2018) 303 final}

1. VAJADZĪBA PĒC ES RĪCĪBAS APPUTEKSNĒTĀJU JOMĀ

Pēdējos gados sabiedrības uzmanības centrā ir nonācis medus bišu populāciju bēdīgais stāvoklis — to skaits ir samazinājies gan ES, gan visā pasaulē. Aiz šīs publiskajā telpā plaši aplūkotas parādības slēpjas daudz lielāka mēroga problēma, proti, visu veidu Eiropas savvaļas apputeksnētājkukaiņu, tostarp savvaļas bišu, ziedmušu, tauriņu un naktstauriņu, sastopamības un daudzveidības krasais samazinājums. Daudz apputeksnētāju sugu ir izmirušas vai ir uz izmiršanas robežas¹.

Tas ir nopietns pamats bažām, jo apputeksnētāji ir veselīgu ekosistēmu neatņemama daļa. Bez tiem samazinātos daudzu augu sugu skaitliskums un tās galu galā izzustu līdz ar organismiem, kas no tām ir atkarīgi, un tam būtu nopietnas ekoloģiskas, sociālas un ekonomiskas sekas. No apputeksnētājiem atkarīgu kultūraugu vajadzība apputeksnētājdzīvniekiem atšķiras. Tiek lēsts, ka 5–8 %² pašreizējās globālās kultūraugu produkcijas tiek iegūta, pateicoties tieši apputeksnēšanai ar dzīvnieku starpniecību. ES vien aptuveni 84 %³ kultūraugu sugu un 78 %³ savvaļas puķu sugu vismaz daļēji ir atkarīgas no apputeksnēšanas ar dzīvnieku starpniecību. Līdz pat gandrīz EUR 15 miljardiem⁴ no ES ikgadējās lauksaimniecības izlaides vērtības ir iegūti, pateicoties tieši apputeksnētājkukaiņiem.

Pirmajā pasaules ziņojumā par apputeksnētājiem, kuru izdevusi Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā², par galvenajiem apputeksnētāju apdraudējumiem ir atzīta zemes izmantošanas maiņa, intensīvās lauksaimniecības prakse un pesticīdu izmantošana, vides piesārņojums, invazīvas svešzemju sugas, patogēni un klimata pārmaiņas. Tajā arī ir norādīts, ka trūkst zināšanu par to, kā šie virzītājfaktori darbojas, un ka to novēršanai ir vajadzīga pārrobežu rīcība. Konvencijā par bioloģisko daudzveidību⁵ tika apstiprināti ziņojuma konstatējumi un uzsvērts, kāda nozīme apputeksnētājiem un to sniegtajiem ekosistēmu pakalpojumiem ir vairāku ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā⁶.

ES ir ieviesusi virkni pasākumu, kas nāk par labu apputeksnētājiem, jo īpaši pasākumus vides un veselības politikas (konkrētāk, Putnu direktīvas, Dzīvotņu direktīvas un ES tiesību aktu par pesticīdiem) ietvaros, kā arī kopējās lauksaimniecības politikas, kohēzijas politikas un pētniecības un inovācijas politikas ietvaros. Ir ieviestas arī vairākas nacionālās un reģionālas stratēģijas apputeksnētāju jautājumā. Taču līdz šim nav īstenota vienota, saskaņota ES mēroga rīcība apputeksnētāju iznīkšanas novēršanai ar integrētu pieeju, kas skartu dažādas nozares un politikas virzienus. ES un tās dalībvalstīm šī problēma ir jārisina kopīgi.

Šajā paziņojumā ir izklāstīti stratēģiskie mērķi un virkne darbību, kas jāveic ES un tās dalībvalstīm, lai novērstu apputeksnētāju iznīkšanu ES un sniegtu ieguldījumu globālajos

¹ Sīkākus pierādījumus, kas ir šā paziņojuma pamatā, skatiet pievienotajā dienestu darba dokumentā.

² Potts, S. G., et al., *The Assessment Report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on Pollinators, Pollination and Food Production*, Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Bonna, Vācija, 2016., 552. lpp.

³ Potts, S., et al., *Status and Trends of European Pollinators. Key Findings of the STEP Project*, Pensoft Publishers, Sofija, 2015., 72. lpp.

⁴ Gallai, N., et al., "Economic Valuation of the Vulnerability of World Agriculture Confronted with Pollinator Decline", *Ecological Economics*, 68. sēj., Nr. 3, 2009, 810.–821. lpp.

⁵ <https://www.cbd.int/>.

⁶ Konvencijas par bioloģisko daudzveidību LPK Lēmums Nr. XIII/15, <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-13/cop-13-dec-15-en.pdf>.

aizsardzības centienos. Tajā ir noteikts satvars, kas dos iespēju šo problēmu risināt integrētā veidā un lietderīgāk izmantot esošos rīkus un politikas virzienus.

Šī iniciatīva atspoguļo Komisijas nodomus straujāk virzīties uz ES 2020. gada mērķi, kas apstiprināts arī Rīcības plānā dabai, cilvēkam un ekonomikai⁷, proti, apturēt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu izzušanu un tos atjaunot⁸. Tā ir arī atbilde uz Eiropas Parlamenta^{9, 10} un Padomes¹¹ aicinājumiem rīkoties, lai aizsargātu apputeksnētājus un to dzīvotnes un tādējādi apturētu to iznīkšanu. Sabiedriskajā apspriešanā¹², kas notika šīs iniciatīvas sagatavošanas vajadzībām, tika konstatēts, ka ES Apputeksnētāju iniciatīvai ir spēcīgs ieinteresēto personu grupu, jo īpaši plašas sabiedrības, atbalsts.

2. INICIATĪVAS KOMPONENTI

Šajā iniciatīvā izklāstīto mērķu un darbību nolūks ir uzlabot zinātniskās zināšanas par apputeksnētājkukaiņu iznīkšanu, novērst tās galvenos zināmos cēloņus un nostiprināt sadarbību starp visiem skartajiem aktoriem. Lai gan uzmanības centrā ir savvaļas apputeksnētāji, iniciatīva pievēršas problēmām, kas skar visus apputeksnētājus. Tāpēc tā sniegs labumu arī pieradinātiem apputeksnētājiem, jo īpaši medus bitēm, un papildinās pastāvošo ES atbalstu biškopībai¹³ un bišu veselībai¹⁴.

Lai gan ierosinātas ir īstermiņā realizējamas darbības, tās iekustinās svarīgus procesus un ievieš mehānismus, kas vajadzīgi, lai holistiskā veidā tiktu galā ar šo problēmu ilgākā termiņā. Lai šīs darbības varētu sekmīgi īstenot, būs vajadzīgi atbilstoši finanšu un cilvēku resursi. Politikas veidotāji un publiskās iestādes vieni paši nevar atrisināt šo problēmu — būs jāiesaista arī ES iedzīvotāji un uzņēmējdarbības sektors.

Iniciatīvā ir noteikti ilgtermiņa mērķi un īstermiņa darbības trīs prioritātēm.

I PRIORITĀTE: uzlabot zināšanas par apputeksnētāju iznīkšanu, tās cēloņiem un sekām

II PRIORITĀTE: novērst apputeksnētāju iznīkšanas cēloņus

III PRIORITĀTE: palielināt informētību, iesaistīt plašu sabiedrību un veicināt sadarbību

Pielikumā iekļautajā tabulā ir sniegta sīkāka informācija par dažātajām katras prioritātes darbībām un apakšdarbībām.

⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_en.pdf.

⁸ ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam, http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/strategy/index_en.htm.

⁹ Eiropas Parlamenta 2016. gada 2. februāra rezolūcija par ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas starpposma pārskatīšanu (2015/2137(INI)).

¹⁰ Eiropas Parlamenta 2017. gada 15. novembra rezolūcija par rīcības plānu attiecībā uz vidi, cilvēkiem un ekonomiku (2017/2819(RSP)).

¹¹ Padomes secinājumi Nr. 13398/16 par Konvenciju par bioloģisko daudzveidību (KBD), <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13398-2016-INIT/lv/pdf>.

¹² http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/index_en.htm.

¹³ https://ec.europa.eu/agriculture/honey/programmes_en.

¹⁴ https://ec.europa.eu/food/animals/live_animals/bees/health_en.

2.1. I PRIORITĀTE: uzlabot zināšanas par apputeksnētāju iznīkšanu, tās cēloņiem un sekām

ES jau ir atbalstījusi vērtīgu zināšanu uzkrāšanu (piemēram, projektos *ALARM*¹⁵ un *STEP*¹⁶ un darbā pie Eiropas Sarkanās grāmatas¹⁷). Lai gan tās nepārprotami liecina par apputeksnētāju iznīkšanu satraucošos apjomos un vajadzību nekavējoties rīkoties, zināšanu trūkums joprojām ir ievērojams. Nav zināms, kādā mērā iznīkšana notiek, un vēl nav līdz galam saprasts, kā tā atbalsosies uz cilvēku sabiedrību un ekonomiku. Lai gan galvenie apputeksnētāju apdraudējumi ir konstatēti un ir iespējams nekavējoties īstenot uz zināšanām balstītu rīcību, ir vajadzīgi sīkāki pētījumi, lai pilnveidotu zināšanas par to individuālo ietekmi un mijiedarbību. Tāpēc zināšanu uzlabošana ir viens no šīs iniciatīvas stūrakmeņiem, un to uzlabošanai būs vajadzīgi kopīgi Komisijas, dalībvalstu, Eiropas Vides aģentūras, akadēmisko aprindu, ieinteresēto personu un iedzīvotāju centieni.

Ir jāuzlabo ES sastopamo apputeksnētāju sugu un populāciju monitorings. Lai izstrādātu saskaņotu monitoringa procesu, kura mērķis ir papildināt zināšanas par to stāvokli un tendencēm, ES un tās dalībvalstīm būs jādarbojas kopā. Būs vajadzīga tehniskā ekspertu grupa rentablas un standartizētas monitoringa metodikas izstrādei. Šajā procesā var noderēt amatierzinātne¹⁸, IKT rīki un tādas tehnoloģijas kā DNS svītrkodēšana un mašīnmācīšanās. Ja monitoringa gaitā tiks gūti labas kvalitātes dati no reālās vides, būs iespējams novērtēt apdraudēto apputeksnētāju sugas un izstrādāt pamatīgus apputeksnētāju rādītājus. Šie rādītāji palīdzētu novērtēt, kāda ietekme ir dažādiem ES politikas virzieniem, galvenokārt vides, lauksaimniecības un veselības jomas politikai, un izsekot ES virzību uz ANO 2. (“Novērsts bads”) un 15. ilgtspējīgas attīstības mērķi (“Dzīvība uz zemes”)¹⁹. Tie kopā ar datiem par apputeksnētāju un apputeksnēšanas apdraudējumiem dotu iespēju veikt integrētu novērtējumu par apputeksnētāju iznīkšanu un tās ietekmi uz sabiedrību un ekonomiku, izmantojot tādas rīkus kā ekosistēmu un to pakalpojumu kartēšana un novērtēšana²⁰ un dabas kapitāla uzskaitē attiecībā uz apputeksnētājiem un apputeksnēšanu²¹, kā arī izstrādāt atbilstošu politiku.

Ir jānostiprina pētniecība un inovācija visos jautājumos: attiecībā uz problēmas apmēru (apputeksnētāju stāvoklis un tendences), cēloņu novēršanu (apputeksnētāju apdraudējumi, to relatīvais nozīmīgums un mijiedarbība) un sekām (ietekme uz dabu, cilvēku labklājību un ekonomiku). Būtu jāatbalsta gan fundamentāli pētījumi (sistemātika, taksonomija), gan lietišķie pētījumi, lai uzlabotu ES apputeksnētāju monitoringa un novērtēšanas iespējas. Vairāki pašreiz īstenoti pētniecības projekti nesīs gan rezultātus attiecībā uz

¹⁵ <http://www.alarmproject.net/>.

¹⁶ <http://www.step-project.net/>.

¹⁷ <http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/>.

¹⁸ Iedzīvotāji var sniegt ieguldījumu datu vākšanā un tādejādi aktīvi atbalstīt zinātni šajā jomā, <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=citizen§ion=monitor>.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm.

²¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/ecosystem-services-accounting-part-i-outdoor-recreation-and-crop-pollination>.

apputeksnētājiem²², gan inovācijas tādās jomās kā augu aizsardzība, integrēta veselības aizsardzības pieeja un alternatīvas pesticīdiem²³.

Lai varētu labāk izmantot esošos resursus jaunu zināšanu un novatorisku risinājumu radīšanai, ir jānodrošina brīva pieeja datiem un informācijai par apputeksnētājiem. Būtu jāvelta papildu pūles, lai apkopotu izklaidētos datus un informāciju un darītu tos viegli pieejamus.

2.2. II PRIORITĀTE: novērst apputeksnētāju iznīkšanas cēloņus

Ņemot vērā apputeksnētāju iznīkšanas virzītājfaktoru daudzveidību, to ietekmes mazināšanai ir vajadzīgas tādas darbības, kas caurvij dažādas nozares un politikas virzienus.

Rīcība un finansējums prioritārā kārtā būtu jāvērs uz visvairāk apdraudētajām ES apputeksnētāju sugām un dzīvotnēm, piemēram, tām, kas ir aizsargāti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu vai iekļauti Eiropas Sarkanajā grāmatā. Šajā saistībā īpaši liela nozīme būs programmai *LIFE*.

Dzīvotņu izzušana

Lai uzlabotu Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas īstenošanu, Komisija īsteno Rīcības plānu dabai, cilvēkam un ekonomikai. Lai arī Dzīvotņu direktīvā ir uzskaitītas tikai nedaudzas apputeksnētāju sugas, aizsardzības pasākumi, ko piemēro aizsargājamiem dzīvotņu veidiem, piemēram, pļāvām, var sniegt ievērojamu labumu apputeksnētājiem. Tāpēc ir ļoti svarīgi uzlabot direktīvas īstenošanu, lai cīnītos pret vienu no galvenajiem apputeksnētāju apdraudējumiem — dzīvotņu izzušanu. Zaļā infrastruktūra²⁴ var vēl vairāk uzlabot dabas apstākļus, kas ir vajadzīgi, lai saglabātu plaukstošas apputeksnētāju dzīvotnes, proti, tie sniedz no dabas pārņemtus risinājumus²⁵ un uzlabo *Natura 2000* tīkla saskaņotību un savienotību ar plašākām lauku un pilsētu ainavām.

ES kopējā lauksaimniecības politika un kohēzijas politika dod nozīmīgas iespējas saglabāt un radīt apputeksnētāju dzīvotnes lauku un pilsētu teritorijās laikposmā līdz 2020. gadam. Kopējās lauksaimniecības politikas struktūra (ieskaitot savstarpējo atbilstību, tiešos maksājumus un lauku attīstības pasākumus) nodrošina plašu tādu instrumentu klāstu, kas ir vajadzīgi, lai palīdzētu mazināt spiedienu, kuru uz apputeksnētājiem izdara intensīvās lauksaimniecības prakse un zemes izmantošanas maiņa, tostarp lauksaimniecības zemes pamešana. Te īpaši jāmin ekoloģiski nozīmīgās platības, uz ko attiecas lauksaimniekiem paredzētais tiešo maksājumu atbalsts un kas nodrošina buferjoslas apputeksnētājiem un papuvē atstātu zemi ar nektāru un ziedputekšņiem bagātiem augiem, kā arī agrovides un klimata pasākumi, kas ietverti lauku attīstības programmās. Citi svarīgi stimuli palīdz lauksaimniekiem *Natura 2000* teritorijās saimniekot ilgtspējīgi un investēt bioloģiskajā lauksaimniecībā. Ir vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai panāktu, ka tiek atzīta apputeksnētāju nozīme lauksaimniecības ražīgumā.

Lai gan veselīgu apputeksnētāju populāciju saglabāšanā sevišķi svarīgi ir lauku apgabali, aizvien vairāk tiek atzīts, ka apputeksnētāju dzīvotnes var ieviest arī pilsētu un piepilsētu teritorijās. Sabiedriskas un privātas teritorijas, piemēram, parki, dārzi, zaļie jumti un zaļās

²² <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-28-2017.html>,

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-16-2017.html>.

²³ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-04-2019-2020.html>.

²⁴ Sk. "Zaļā infrastruktūra (ZI) — Eiropas dabas kapitāla pilnveide", COM(2013) 249 *final*.

²⁵ Piemēram, dabiski ūdensaiztures pasākumi, <http://nwrn.eu/>.

sienas, ir dzīvotnes, kur apputeksnētāji rod patvērumu, un “atspēriena punkti”, kas ļauj apputeksnētājiem pārvietoties un izplatīties urbanizētās teritorijās. Savienojoties ar dabiskām un daļēji dabiskām teritorijām laukos, tie palīdz veidot apputeksnētāju dzīvotņu tīklu plašākā ainavā. Vairāki daudzsološi risinājumi, piemēram, no dabas pārņemti risinājumi, var uzlabot apputeksnētāju dzīvotņu integrāciju lielos infrastruktūras tīklos, piemēram, ceļu, dzelzceļa līniju un elektrolīniju tīklos, kas bieži vien tiek saistīti ar dzīvotņu degradāciju un parasti aizņem lielus plašumus, kuri ietver dažādas Eiropas ainavas. Reģionālās un vietējās iestādes būtu jānodrošina investēt šādos risinājumos.

Pesticīdu izmantošana

Pesticīdu radītais risks un ietekme uz apputeksnētājiem izriet no aktīvās vielas toksiskuma un eksponētības tai. Eiropas Savienībā augu aizsardzības līdzekļos²⁶ izmantojamas aktīvās vielas var apstiprināt tikai pēc riska novērtējuma, kura mērķis ir pārliecināties, ka tām nav nevēlamas ietekmes uz medus bitēm²⁷. 2013. gadā Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) izstrādāja vadlīnijas²⁸, pilnveidotu pastiprinātu pastāvošo riska novērtējumu, novērtējuma prasībās iekļaujot cita starpā hronisku ietekmi un savvaļas bišu sugas. Taču dalībvalstis šīs vadlīnijas vēl nav apstiprinājušas, tāpēc būs vajadzīga turpmāka rīcība, lai nodrošinātu to īstenošanu.

2013. gadā Komisija ierobežoja trīs neonicotinoīdu pesticīdu lietošanu²⁹ pēc tam, kad tika pierādīts, ka tie rada augstu risku bitēm. 2018. gada februārī EFSA sagatavotajā pierādījumu pārskatā šie riski tika apstiprināti³⁰. Kā norādīts Regulā (EK) Nr. 1107/2009²⁷, ir svarīgi ieviest piemērotus pasākumus šo risku mazināšanai. Dalībvalstis 2018. gada 27. aprīlī apstiprināja Komisijas priekšlikumu vēl vairāk ierobežot trīs neonicotinoīdu pesticīdu lietošanu³¹.

Papildus tam Direktīvā 2009/128/EK³² ir paredzēta virkne darbību, kas sekmē apstiprinātu pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu. Saskaņā ar direktīvu nacionālajos rīcības plānos var paredzēt konkrētas mērķrādītājus un pasākumus, lai mazinātu pesticīdu ietekmi uz apputeksnētājiem.

Invazīvas svešzemju sugas

Vēl viens būtisks drauds apputeksnētājiem ir invazīvas svešzemju sugas. Regulā (ES) Nr. 1143/2014³³ ir noteikta virkne pasākumu, kas Eiropas Savienībā jāīsteno šajā jomā. Turpinot centienus īstenot šos pasākumus un uzskaitīt jaunas sugas, kas uzskatāmas par draudiem, tiks mazināta kaitīgā ietekme, piemēram, ietekme, kas saistīta ar Āzijas sirseņa

²⁶ Termins “pesticīdi” attiecas uz augu aizsardzības līdzekļiem, kas definēti Regulā (EK) Nr. 1107/2009.

²⁷ Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū.

²⁸ “EFSA Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees)” (“EFSA vadlīnijas par tā riska novērtējumu, ko augu aizsardzības līdzekļi rada bitēm (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. un bitēm vientuļniecēm”), <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>.

²⁹ Komisijas 2013. gada 24. maija Īstenošanas regula (ES) Nr. 485/2013, ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 attiecībā uz darbīgo vielu klotianidīna, tiametoksama un imidakloprīda apstiprināšanas nosacījumiem un tādu sēklu izmantošanas un tirdzniecības aizliegšanu, kuras apstrādātas ar augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur minētās darbīgās vielas.

³⁰ <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/180228>.

³¹ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en.

³² Direktīva 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai.

³³ Regula (ES) Nr. 1143/2014 par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību.

(*Vespa velutina*) plēsonību vai apputeksnētāju dzīvotņu iznīcību, kuru sev līdzī nes noteiktas augu sugas, piemēram, puķu sprigane (*Impatiens glandulifera*), kas pārmāc vietējo veģetāciju. Papildus tam būtu jāveicina vietējo apputeksnētāju sugu un vietējo augu sugu izmantošana privātām un sabiedriskām vajadzībām, lai izvairītos no riska, ko vietējām apputeksnētāju sugām rada svešzemju sugas.

Citi apdraudējumi

Apputeksnētājus ietekmē arī klimata pārmaiņas, vides piesārņojums un slimības. Klimata pārmaiņas — gan pakāpeniska maiņa, gan ekstremālu laikapstākļu gadījumi — ietekmē apputeksnētāju izplatību un areālu, to dzīvotnes un mijiedarbību. Lai gan par dažādu piesārņotāju (piemēram, gaisa piesārņojuma, smago metālu un gaismas piesārņojuma) un slimību ietekmi nav izsmēlošu pētījumu, ir zināms, ka tie kaitē savvaļas apputeksnētājiem vai negatīvi ietekmē to dzīvotnes. Šajā iniciatīvā šie draudi nav tieši apskatīti. To ietekmi uz apputeksnētājiem palīdzēs mazināt ES politika, kas attiecas uz rīcību klimata jomā³⁴, gaisa piesārņojumu³⁵ un bišu veselības aizsardzības pasākumiem¹⁴. Tomēr iniciatīva sniegs netiešu ieguldījumu šo un citu draudu novēršanā, atbalstot apputeksnētājiem veselīgu dzīvotņu saglabāšanu, radīšanu un savienošanu un neļaujot izplatīties svešzemju sugām, kas pārnēsā kaitīgus patogēnus un slimības, un tādējādi uzlabojot Eiropas ekosistēmu vispārējo klimatnoturību.

2.3. III PRIORITĀTE: palielināt informētību, iesaistīt plašu sabiedrību un veicināt sadarbību

Lai novērstu apputeksnētāju iznīkšanu, ir jāizmanto stratēģiska pieeja visos pārvaldības līmeņos un jāiesaista dažādi aktori. Šī iniciatīva palielinās sabiedrības informētību par apputeksnētāju nozīmi un vajadzību steidzami rīkoties. Tās mērķis būs, popularizējot un izplatot paraugpraksi un sekmējot turpmākus sadarbības pasākumus, rosināt zinātniskās aprindas, politikas veidotājus, uzņēmumus un iedzīvotājus rīkoties un sadarboties.

Lai gan pašlaik jau ir vairākas platformas, kas sekmē sadarbību apputeksnētāju jautājumā (piemēram, pētniecības tīkli un politikas apmaiņas platformas), sadarbības iespējas ir vēl vairāk jāpastiprina. Komisijai un dalībvalstīm būtu jāpalielina informētība par finansējuma saņemšanas iespējām šajā jomā un jāveicina šīs iespējas. Pastāvošajā paraugpraksē balstīti kopīgi rīki un veidnes, kas izmantojami, lai izstrādātu plānus un stratēģijas apputeksnētāju jomā, sekmēs turpmāku rīcību nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī. Varētu arī atvēlēt lielākus ES līdzekļus nacionālajām biškopības programmām, lai vairotu sabiedrības un profesionāļu izpratni par to, cik nozīmīgi ir savvaļas apputeksnētāji sabiedrībai un ekonomikai.

ES palielinās savu devumu globālajos pasākumos, kas veltīti apputeksnētājiem, pastiprinot atbalstu aizsardzības darbībām, ko īsteno ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas vadītās Starptautiskās apputeksnētāju iniciatīvas³⁶ ietvaros, un sekmējot starptautisko sadarbību Apputeksnētājiem veltītajā sabiedroto koalīcijā³⁷.

³⁴ https://ec.europa.eu/clima/index_en.

³⁵ Direktīva (ES) 2016/2284 par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu.

³⁶ Konvencijas par bioloģisko daudzveidību LPK Lēmums Nr. V/5, <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=7147>.

³⁷ <https://promotepollinators.org>.

3. SECINĀJUMI

ES Apputeksnētāju iniciatīva sniegs ieguldījumu to mērķu sasniegšanā, kas noteikti ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam un kas noteikti nozaru politikai, piemēram, kopējai lauksaimniecības politikai un kohēzijas politikai. Tā arī sniegs vērtīgu informāciju par ES virzību uz attiecīgajiem ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Iniciatīva darbosies sinerģijā ar Rīcības plānu dabai, cilvēkam un ekonomikai, jo īpaši ar gaidāmajiem norādījumiem par ES līmeņa zaļo infrastruktūru un par ekosistēmu pakalpojumu iekļaušanu lēmumu pieņemšanas procesos. Šī iniciatīva tiek ierosināta laikā, kad tūlīt sāksies starpiestāžu sarunas par ES daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2020. gada. Lai gan ierosinātās darbības ir paredzēts pabeigt līdz 2020. gadam, būs svarīgi turpināt aizsākto un pēc iespējas labāk izmantot turpmākos ES finansēšanas instrumentus tādu ietekmīgu darbību atbalstam, kuras pievēršas apputeksnētāju iznīkšanas problēmai ilgākā termiņā.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi apstiprināt šo iniciatīvu un ciešā sadarbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām aktīvi iesaistīties tās īstenošanā.

Komisija līdz 2020. gada beigām pārskatīs iniciatīvas īstenošanas progresu un vajadzības gadījumā sniegs ieteikumus par turpmāku rīcību. Šā procesa rezultāti tiks izmantoti ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas līdz 2020. gadam galīgajā pārskatā un ar to saistītajā turpmākajā rīcībā.

PIELIKUMS. DARBĪBU SARAKSTS

Šajā pielikumā ir sniegts pārskats par mērķiem un darbībām, kas noteikti katrai ES Apputeksnētāju iniciatīvas prioritātei. Darbības tiks īstenotas līdz 2020. gadam. Mērķi nosaka ilgtermiņa redzējumu ceļā uz 2030. gadu.

I PRIORITĀTE: uzlabot zināšanas par apputeksnētāju iznīkšanu, tās cēloņiem un sekām		
Mērķis <i>Tiek veikts apputeksnētāju un to dzīvotņu monitoringa un regulāra novērtēšana. Pastāv ES mēroga monitoringa shēma, kas nodrošina stāvokļa un tendenču novērtēšanai vajadzīgos datus. Tas veido pamatu spēcīgiem un savlaicīgiem apputeksnētāju indikatoriem, kas palīdz novērtēt attiecīgu ES politikas virzienu ietekmi un dod iespēju izveidot Eiropas apputeksnētāju un apputeksnēšanas atlantu. ES pētniecības un inovācijas programmu ietvaros tiek mobilizēti resursi, lai papildinātu zināšanas par apputeksnētāju iznīkšanu, tās cēloņiem un sekām uz sabiedrību un ekonomiku. Dati un informācija par apputeksnētājiem ir brīvi pieejami.</i>		
1. DARBĪBA. ATBALSTĪT MONITORINGU UN NOVĒRTĒŠANU		
1.A)	Komisija izstrādās un izmēģinās apputeksnētāju monitoringa ES mēroga shēmu, lai nodrošinātu, ka tiek sagādāti labas kvalitātes dati, kas vajadzīgi ES sastopamo apputeksnētāju sugu stāvokļa un tendenču novērtēšanai un apputeksnētāju indikatora izstrādei. Tiks izveidota tehniskā ekspertu grupa, kas atbalstīs šo darbu.	Pirmais starpposma mērķis: 2018. g. 4. cet.
1.B)	Komisija sāks darbu pie Eiropas Ziedmušu sarkanās grāmatas.	2019. g. 1. cet.
1.C)	Komisija izstrādās apputeksnētājiem svarīgo dzīvotņu sarakstu un novērtēs šo dzīvotņu stāvokli, pamatojoties uz ziņojumiem, ko dalībvalstis būs iesniegušas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, un citiem pieejamiem datiem.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. g. 1. cet.
1.D)	Komisija sāks izmēģinājuma projektu, kurā, izpētot medus bišu produktus (piemēram, ziedputekšņus), monitorēs pesticīdu klātbūtni vidē, lai novērtētu, vai šo novatorisko pieeju ir iespējams izmantot, lai gūtu informāciju par apputeksnētāju eksponētību pesticīdiem.	2018. g. 4. cet.
1.E)	Komisija uz apputeksnētājiem attiecinās “ekosistēmu un to pakalpojumu kartēšanas un novērtēšanas” satvaru, tostarp izveidos dabas kapitāla uzskaiti attiecībā uz apputeksnētājiem un apputeksnēšanu, lai integrētā veidā	2019. gada 2. cet.

	novērtētu apputeksnētāju iznīkšanu un tās ietekmi uz sabiedrību un ekonomiku un lai, pamatojoties uz to, izstrādātu atbilstošu politiku.	
2. DARBĪBA. ATBALSTĪT PĒTNIECĪBU UN INOVĀCIJU		
2.A)	Komisija turpinās ES 2014.–2020. gada pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” ietvaros veicināt un atbalstīt pētniecību un inovāciju attiecībā uz apputeksnētājiem un to iznīkšanas cēloņiem un sekām.	Nepārtraukta
2.B)	Komisija <i>EIP-AGRI</i> tīklā (Eiropas inovācijas partnerība lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai ³⁸) notiekošo apmaiņu ietvaros vairo ieinteresēto personu informētību par iespējām, kas ir saistītas ar apputeksnētāju vajadzību un to nodrošinātā apputeksnēšanas pakalpojuma atzīšanu.	Nepārtraukta
2.C)	Komisija apsvērs, kā vēl vairāk sekmēt pētniecību un inovāciju, lai novērstu apputeksnētāju iznīkšanu, “Apvārsnis Eiropa” (ES Pētniecības un inovācijas pamatprogramma laikposmam pēc 2020. gada) īstenošanas gaitā.	Nepārtraukta
3. DARBĪBA. ATVIEGLOT DALĪŠANOS ZINĀŠANĀS UN PIEKĻUVI DATIEM		
3.A)	Komisija izveidos apputeksnētājiem veltītu tiešsaistes platformu, kas būs centrāla datu un informācijas krātuve.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. g. 1. cet.
3.B)	Lai varētu veikt integrētu telpisko analīzi, dalībvalstīm būtu jādara vispārpieejami attiecīgi telpiskie dati, piemēram, dati par zemes izmantošanu, saskaņā ar prasībām, kas paredzētas <i>INSPIRE</i> direktīvā ³⁹ un Direktīvā par vides informācijas pieejamību ⁴⁰ .	Pirmais starpposma mērķis: 2019. g. 2. cet.

³⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>.

³⁹ Direktīva 2007/2/EK, ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā (*INSPIRE*).

⁴⁰ Direktīva 2003/4/EK par vides informācijas pieejamību sabiedrībai.

II PRIORITĀTE: novērst apputeksnētāju iznīkšanas cēloņus

Mērķis

Ir noteikti un īstenoti atbilstoši pasākumi apdraudētu apputeksnētāju sugu un to dzīvotņu aizsardzībai. Apputeksnētājiem relevanti pasākumi ir pilnīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā un kohēzijas politikā, un dalībvalstis pilnvērtīgi izmanto iespējas saglabāt un atjaunot apputeksnētāju dzīvotnes lauku un pilsētu teritorijās. Apputeksnētāju dzīvotnes ir faktiski savienotas plašākā ainavā, kas dod iespēju apputeksnētājiem izplatīties pa teritorijām. Apputeksnētāji ir pasargāti no pesticīdu un invazīvu svešzemju sugu ietekmes.

4. DARBĪBA. AIZSARGĀT APDRAUDĒTAS APPUTEKSNĒTĀJU SUGAS UN DZĪVOTNES

4.A)	Komisija pilnveidos rīcības plānus attiecībā uz visvairāk apdraudētajām apputeksnētāju sugām un dzīvotnēm, kas uzskaitītas Dzīvotņu direktīvā, un palīdzēs dalībvalstīm un ieinteresētajām personām tos īstenot, cita starpā ar programmas <i>LIFE</i> starpniecību.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. g. 2. cet.
4.B)	Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm noteiks aizsardzības pasākumus un pārvaldības pieejas, lai optimizētu apdraudētajiem apputeksnētājiem un to dzīvotnēm sniegto labumu, un to veiks cita starpā <i>Natura 2000</i> bioģeogrāfiskā procesa ietvaros un speciālā darbseminārā.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. gada 2. cet.
4.C)	Dalībvalstīm būtu jāīsteno prioritārie pasākumi, kas attiecas uz svarīgām apputeksnētāju dzīvotnēm un noteikti prioritārās rīcības plānos, kuri paredzēti <i>Natura 2000</i> teritoriju un zaļās infrastruktūras pārvaldībai un sugu aizsardzībai.	2019. gada 3. cet.

5. DARBĪBA. UZLABOT APPUTEKSNĒTĀJU DZĪVOTNES LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMĒS UN AP TĀM

5.A)	Komisija novērtēs līdzšinējo pieredzi apputeksnētājiem relevantu pasākumu izmantošanā 2014.–2020. gada kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros. Uz tā pamata Komisija izstrādās vadošajām iestādēm un lauksaimniekiem paredzētus norādījumus, kuros būs sniegti tehniski padomi par to, kā palielināt pasākumu iedarbīgumu, un tos aktīvi popularizēs kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros laikposmā pēc 2020. gada.	Pirmais starpposma mērķis: 2018. g. 4. cet.
5.B)	Dalībvalstīm būtu jānodrošina izmantot apputeksnētājiem relevantos 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās paredzētos pasākumus, cita starpā apmācot lauksaimniekus un citas ieinteresētās personas un palielinot to informētību.	Nepārtraukta

5.C)	Komisija veicinās to, ka, īstenojot kopējo lauksaimniecības politiku pēc 2020. gada, vērā tiek ņemti ar apputeksnētājiem saistīti apsvērumi, un cita starpā ierosinās veikuma un monitoringa satvarā iekļaut apputeksnētāju indikatoru, kad tas būs pabeigts un darbīgs.	Nepārtraukta
6. DARBĪBA. UZLABOT APPUTEKSNĒTĀJU DZĪVOTNES PILSĒTU TERITORIJĀS UN PLAŠĀKĀ AINAVĀ		
6.A)	Komisija apkopos paraugpraksi un izstrādās pašvaldībām paredzētus norādījumus par to, kā radīt apputeksnētājiem labvēlīgu vidi, un iekļaus apputeksnētājus kritērijos, pēc kuriem piešķir Eiropas Zaļās galvaspilsētas goda nosaukumu un balvu "Eiropas zaļā lapa".	2019. gada 2. cet.
6.B)	Komisija palielinās kohēzijas politikas vadošo iestāžu un ieinteresēto personu informētību par apputeksnētāju aizsardzību un ar to saistītajām finansējuma gūšanas iespējām 2014.–2020. gada periodā un laikposmā pēc 2020. gada.	Pirmais starpposma mērķis: 2018. g. 4. cet.
6.C)	Komisija ar norādījumiem par ES līmeņa zaļo infrastruktūru un par ekosistēmu un to pakalpojumu ņemšanu vērā lēmumu pieņemšanā sekmēs ainavas līmeņa darbības, kas saglabā un atjauno apputeksnētāju dzīvotnes, un to iekļaušanu telpiskajā plānošanā un citos attiecīgos lēmumu pieņemšanas procesos.	Pirmais starpposma mērķis: 2018. g. 4. cet.
7. DARBĪBA. SAMAZINĀT PESTICĪDU IZMANTOŠANAS IETEKMI UZ APPUTEKSNĒTĀJIEM		
7.A)	Komisija mudinās dalībvalstis iekļaut savos Direktīvā 2009/128/EK paredzētajos pārskatītajos nacionālajos rīcības plānos konkrētus apputeksnētāju aizsardzībai veltītus mērķrādītājus un pasākumus, lai samazinātu pesticīdu izmantošanas radīto risku apputeksnētājiem un pesticīdu izmantošanas ietekmi uz tiem, un otrajā ziņojumā par direktīvas īstenošanu novērtēs situāciju šajā jomā.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. gada 2. cet.
7.B)	Lai varētu labāk novērtēt risku, ko pesticīdi rada apputeksnētājiem, Komisija pieņems īstenošanas plānu EFSA vadlīnijām par tā riska novērtējumu, ko augu aizsardzības līdzekļi rada bitēm (<i>Apis mellifera</i> , <i>Bombus</i> spp. un bitēm vientuļniecēm).	2018. g. 4. cet.
7.C)	Komisija pieņems juridiskus pasākumus, lai tos trīs neonicotinoīdu pesticīdus, uz kuriem kopš 2013. gada jau attiecas konkrēti ierobežojumi (imidakloprīdu, tiametoksamu un klotianidīnu), vispār aizliegtu izmantot ārpus telpām.	2018. gada 2. cet.

<i>8. DARBĪBA. SAMAZINĀT INVAZĪVU SVEŠZEMJU SUGU IETEKMI UZ APPUTEKSNĒTĀJIEM</i>		
8.A)	Komisija sniegs dalībvalstīm tehniskus norādījumus par to, kā Regulas (ES) Nr. 1143/2014 ietvaros nepieļaut apputeksnētājiem kaitīgu invazīvu svešzemju sugu introdukciju un pārvaldīt šādas sugas.	2019. gada 3. cet.
8.B)	Komisija izstrādās norādījumus, lai popularizētu vietējo augu sugu un apputeksnētāju izmantošanu publiskajā un privātajā sektorā.	2019. gada 3. cet.
III PRIORITĀTE: palielināt informētību, iesaistīt plašu sabiedrību un veicināt sadarbību		
Mērķis <i>Plašā sabiedrībā ir vairojusies informētība par apputeksnētāju nozīmi un vajadzību nekavējoties rīkoties, lai apturētu to iznīkšanu. Sabiedriskā politika ir ietekmīgāka, jo uzņēmumi un iedzīvotāji ir rezultatīvi mobilizēti. Atsevišķām darbībām ir lielāka ietekme, jo attiecīgie aktori visos līmeņos tiek labāk koordinēti. ES pasaules mērogā ieņem vadošo pozīciju starptautiskās rīcības atbalstīšanā un veicināšanā apputeksnētāju jomā.</i>		
<i>9. DARBĪBA. MUDINĀT UZŅĒMĒJDARBĪBAS SEKTORU UN IEDZĪVOTĀJUS RĪKOTIES</i>		
9.A)	Komisija stimulēs uzņēmumus veicināt apputeksnētāju aizsardzību, jo īpaši lauksaimniecības pārtikas nozarē, un sniegs tiem norādījumus par to, kā tas veicams. Tā arī, izmantojot ES platformu <i>Business @ Biodiversity</i> ⁴¹ un Eiropas uzņēmējdarbības balvu vides jomā, turpinās veicināt labu praksi un novatoriskus uzņēmējdarbības modeļus, kas sniedz labumu apputeksnētājiem, un, izmantojot Dabas kapitāla finansēšanas mehānismu, nodrošinās finansējuma saņemšanas iespējas.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. gada 2. cet.
9.B)	Komisija izpētīs iespēju piešķirt ES ekomarķējumu produktiem, kas sekmē apputeksnētāju aizsardzību, piemēram, savvaļas puķu sēklu maisījumiem, apputeksnētājiem paredzētiem podaugiem un citiem attiecīgiem dārzkopības produktiem, saskaņā ar 2017. gadā pabeigtās atbilstības pārbaudes ⁴² secinājumiem un ieteikumiem.	2019. gada 3. cet.

⁴¹ http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm.

⁴² COM(2017) 355 final.

9.C)	Komisija izstrādās un izplatīs izglītojošu materiālu par apputeksnētājiem. Tā arī izstrādās norādījumus par to, kā iedzīvotāji var iesaistīties apputeksnētāju aizsardzībā un amatierzinātnē apputeksnētāju jomā. Šādus pasākumus, kuru mērķis ir iesaistīt cilvēkus apputeksnētāju aizsardzībā, var veikt Eiropas Solidaritātes korpusa ietvaros; šis korpus sniedz atbalstu jauniešiem, kas vēlas veikt brīvprātīgo darbu projektos, kuri sniedz labumu kopienām un videi Eiropā. Šos centienus var arī papildināt nacionālās biškopības programmas — nodrošināt apmācību, lai vairotu sabiedrības un profesionāļu izpratni par savvaļas apputeksnētāju nozīmi.	Nepārtraukta
<i>10. DARBĪBA. VEICINĀT APPUTEKSNĒTĀJU STRATĒGIJAS UN SADARBĪBU VISOS LĪMEŅOS</i>		
10.A)	Komisija, pamatojoties uz pastāvošo paraugpraksi, izstrādās kopīgas veidnes un rīkus, lai atvieglotu apputeksnētāju stratēģiju izstrādi nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī.	2019. gada 3. cet.
10.B)	Komisija noteiks iespējas, kā varētu uzlabot sadarbību starp visiem relevantajiem aktoriem, izmantojot pastāvošās platformas, un, izmantojot ES līmeņa mehānismus, sekmēs turpmāku sadarbību, tostarp sadarbību ES 2014.–2020. gada pētniecības un inovācijas pamatprogrammas, Eiropas teritoriālās sadarbības (<i>Interreg</i>) programmu, sabiedrības virzītas vietējās attīstības un <i>TAIEX-EIR</i> ⁴³ un <i>TAIEX-REGIO</i> ⁴⁴ līdzbidru instrumentu ietvaros.	Pirmais starpposma mērķis: 2019. g. 1. cet.
10.C)	Komisija veicinās apputeksnētāju aizsardzības apsvērumu un pasākumu iekļaušanu ES atbalstītajos politikas virzienos, plānos un programmās jaunattīstības valstīs un kaimiņvalstīs saskaņā ar Starptautiskās apputeksnētāju iniciatīvas ⁴⁵ mērķiem.	Nepārtraukta
10.D)	ES pievienosies Apputeksnētājiem veltītajai sabiedroto koalīcijai un sekmēs rezultātīvu starptautisko rīcību apputeksnētāju jomā.	2018. g. 4. cet.

⁴³ http://ec.europa.eu/environment/eir/p2p/index_en.htm.

⁴⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/taix-regio-peer-2-peer/.

⁴⁵ Vada ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija.